

Ekonomický rozvoj

Žofia Sinčáková, Creative Industry Košice

Manažérske zhrnutie

Ekonomický rozvoj mesta, obce a regiónu je pre život občanov dôležitým aspektom, pretože má vplyv na ich kvalitu života a motivuje ich na danom území žiť a pracovať. Samotné samosprávy si to uvedomujú a svoje aktivity sa snažia smerovať do rozvojových aktivít v oblasti podpory ekonomiky a inovácií vo svojich organizácia. Dotazníkový prieskum medzi starostami mestských častí a obcí (obcí v mestskej funkčnej oblasti) realizovaný pre vstupnú správu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja poukázal snahu digitalizovať, otvárať dáta, pracovať s dátami, podporovať lokálnu ekonomiku a najmä oblasť turizmu.

Na základe analýzy vývoja štyroch základných sektorov ekonomiky je zoznamovaný rast terciárneho a kvartérneho sektora ekonomiky. Ide o odvetvia služieb a znalostnej ekonomiky. Naopak sekundárny sektor zaznamenáva pokles, hoci jeho postavenie v Košickom kraji je významné, čo sa odráža na 23,4 % zamestnanosti v danom odvetví ekonomiky. Analýza koncentrácie odvetví na regionálne úrovni preukázala najvyššiu koncentráciu odvetvia informácií a komunikácie v Košickom a Bratislavskom kraji.

Miera nezamestnanosti sa v Košickom kraji pohybuje na vyšších hodnotách v porovnaní s ostatnými regiónmi západného Slovenska. Regionálne disparity sa neprejavujú len v nedostatku pracovných miest, ale aj v porovnaní s platovým ohodnotením v jednotlivých odvetviach hospodárstva.

Pre rozvoj podnikateľského sektora je nevyhnutná dostupná pracovná sila v danom regióne. Absolventi vysokých a stredných škôl by mali byť primárne tou pracovnou silou, ktorá vyplní potreby trhu. Na základe analýzy pracovných ponúk trhu v Košickom kraji tvoria pracovné ponuky v oblasti informačných technológií. Práve v tejto oblasti je najväčší potenciál nájsť si zamestnanie.

Vývoj počtu podnikov v Košiciach v priebehu 10 rokov preukázal ich nárast v oblastiach odborných vedeckých a technických činností, administratívnych a podporných činností, v stavebníctve, v oblasti nehnuteľností a v oblasti informácií a komunikácií. V okrese Košice - okolie sa v priebehu 10 rokov preukázal nárast podnikov v ekonomických odvetviach ako stavebníctvo, priemyselná výroba, odborné vedecké a technické činnosti a administratívne a podporné činnosti.

Inovačný potenciál Košíc a Košického kraja je výrazný aj pre prítomnosť silného akademického a výskumného prostredia, ale aj pre podnikateľské zázemie medzinárodných firiem. Avšak z pohľadu výdavkom na výskum a inovácie zaostávame za Bratislavským krajom. Z indexu inovačného potenciálu sa javí ako problém Košického kraja nedostatočná podpora inovácií zo strany samosprávy.

Úvod

Košice v posledných desaťročiach prešli významným ekonomickým rozvojom, ktorý prispel ku celkovému rastu životnej úrovne obyvateľstva, ale odrazil sa aj na transformácií podnikateľského prostredia, ale aj samotnej infraštruktúre mesta Košice. V Košickom kraji je dominantný energetický priemysel, ktorý zamestnáva najväčší počet obyvateľov, a je teda významným zamestnávateľom. Najvýznamnejším podnikom v Košiciach je stále U.S.Steel Košice, avšak ktorý aj v dôsledku globálnych zmien na medzinárodných trhov znižuje počet zamestnancov (v roku 2018 pracuje 11 938 zamestnancov).

Rast životnej úrovne sa odrazil na **raste priemernej mzdy** na hodnotu 1280,066 Eur, čo je však 338,48 Eur menej ako je tomu v hlavnom meste (2019, Platy.sk). Pôsobilo na to niekoľko faktorov, a to hlavne príchod a rozšírenie IT spoločností (T-Systems Slovakia, AT&T, NES KDC a iné), ktoré do regiónu priniesli nové pracovné miesta a podporili aj samotný ďalší rozvoj ekonomiky. Takáto transformácia ekonomiky zasiahla aj to, akých absolventov trh práce potrebuje. Ide najmä o technické odbory (informatika, programovanie a iné) a so znalosťou cudzieho jazyka, keďže presah týchto spoločností je na zahraničné trhy. Avšak jedným z tém, ktorá zasiahla celé Slovensko a je **odliv mladých ľudí** do zahraničia, čo sa prejavuje významne aj v regiónoch východného Slovenska.

Významnými etapami pre rozvoj ekonomiky bol aj titul **Hlavného mesta kultúry 2013** (European City of Culture 2013), ktorým sa mestu Košice dostalo významnej podpory a medzinárodného uznania. Získanie tohto prestížneho titulu podporilo rozvoj kultúrnej infraštruktúry v meste (napr. Kulturpark, Kunsthalle a výmenníky), ale aj rozvoj a podporu samotnej kultúrnej a kreatívnej ekonomiky. Takisto nastal výrazný nárast počtu kultúrnych inštitúcií v meste (v roku 2019 evidujeme 170 kultúrnych organizácií, čo je nárast o 26 % oproti roku 2013). V neposlednom rade významným parametrom mediálna pozornosť a z toho vyplývajúci nárast počtu prenocovaní **turistov** v meste Košice. Tento trend rastu sa ukázal ako významný aj po skončení tohto projektu, kde v roku 2019 v košickom kraji evidujeme počet prenocovaní prevyšujúci 1 milión (Štatistický úrad Slovenskej republiky).

Rozmach inovácií v Košickom kraji, ktorý je na vzostupe nielen vznikom nových pracovných miest v odbore IT, ale aj vzostupom **kreatívneho priemyslu a start-up scény**. Kľúčovú rolu zohráva aj univerzitné prostredie v Košiciach, ktoré jednak produkuje aj odborníkov a špecialistov pre IT odvetvi, ale aj podporuje inovačný rast na univerzitnej pôde (napr. Startup centrum TUKE, TIP UPJŠ).

Súčasná pandemická situácia má práve na túto oblasť silný vplyv a jej dopady silno zasiahli určité oblasti ekonomiky, ktoré sú v dôsledku epidemickej situácie zatvorené (napr. kultúrne inštitúcie, lokálne podnikateľské subjekty a podobne).

Dotazníkový prieskum

Dotazníkový prieskum realizovaný pre vstupnú správu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košíc a okolia zisťoval pohľad samospráv na svoj rozvoj, ktorý následne vie podporiť aj rozvoj podnikateľského prostredia. Oblasti, v ktorých sa samospráva plánuje rozvíjať sú nasledujúce:

- Rozvoj informačného systému pre poskytnutie lepších služieb (efektívnejších a „pohodlnejších“) pre občanov a podnikateľov – to znamená, rozširovať svoje možnosti online komunikácie s občanmi a podnikateľmi.
- Budovanie dátovej politiky (informačný portál, GIS a podobne) – to znamená jednak zväčšovanie transparentnosti samosprávy za pomoci otvárania dát, ale takisto napríklad aj budovanie možností pre vznik podnikateľských nápadov na dátach.
- Zriadenie sociálneho podniku a podpora lokálnej ekonomiky.
- Zvyšovanie ľudských kapacít v samospráve pre možnosť písať projekty a ich realizovať, to znamená, že aj sa síce zvyšuje digitalizácia samospráv je potrebné mať dostatok ľudských kapacít na výkon a tvorbu obsahu. Projekt a rozvoj samospráv je potrebné totiž plánovať a realizovať.
- Podpora cestovného ruchu a agroturizmu – pre všetky samosprávy je práce turizmu jeden z najbližších ekonomických odvetví, keďže priamo ovplyvňuje aj príjem, imidž a rozvoj miest a obcí. Tvorí teda jednu z najväčších priorít samospráv v oblasti ekonomického rozvoja.

V rámci obcí v okolí Košíc (zapojených do UMR) sme sa následne dopytovali na to, akým spôsobom podporujú rozvoj podnikateľského sektora. Zo získaných odpovedí väčšina obcí uvádza, že neposkytuje podporu podnikateľským subjektom v obci. Len šesť obcí uviedlo podporu podnikateľskému sektoru, a to nasledovným spôsobom:

- daňovými úľavami,
- úľavy na nájomnom,
- poskytovanie rozličných dotácií podnikateľským subjektom,
- bezplatná reklama v obci (aj na webovej stránke),
- prostredníctvom územného plánu.

Jednou z nosných tém rozvoja v obci je aj digitalizácia, v rámci dotazníka sme zisťovali akým spôsobom obce, ale aj mesto Košice pristupuje k digitalizácii. Prístup ku digitalizácii majú obce a mesto odlišné, a to:

- Vybavenie obce/úradov a podobne potrebnou technickou infraštruktúrou (zakúpenie výpočtovej techniky, oprava rozhlasu, optická sieť a podobne).
- Poskytovanie školení pre zamestnancov samospráv, teda aj príprava ľudských kapacít na efektívne využívanie výpočtovej techniky.
- Modernizácia komunikácie s občanmi, komunikácia s občanmi (webová stránka, aplikácie a podobne) aj v online priestore pre lepšie zabezpečenie servisu služieb.

V neposlednom rade majú samosprávy snahy podporiť aj vzdelávanie občanov, a to najmä seniorov menej zdatných vo využívaní elektronických služieb. Digitalizácia samotnej samosprávy je taktiež pozitívnym zásahom pre ekonomický rozvoj, pretože uľahčuje poskytovanie služieb občanom, ale aj podnikateľským subjektom. Ide aj o jeden z efektívnych spôsobov komunikácie a pandémie koronavírusu tento trend

digitalizácia ešte pozitívne posilnila. Je však potrebné nezabúdať na skupinu občanov, ktorí nemajú prístup ku online prostrediu.

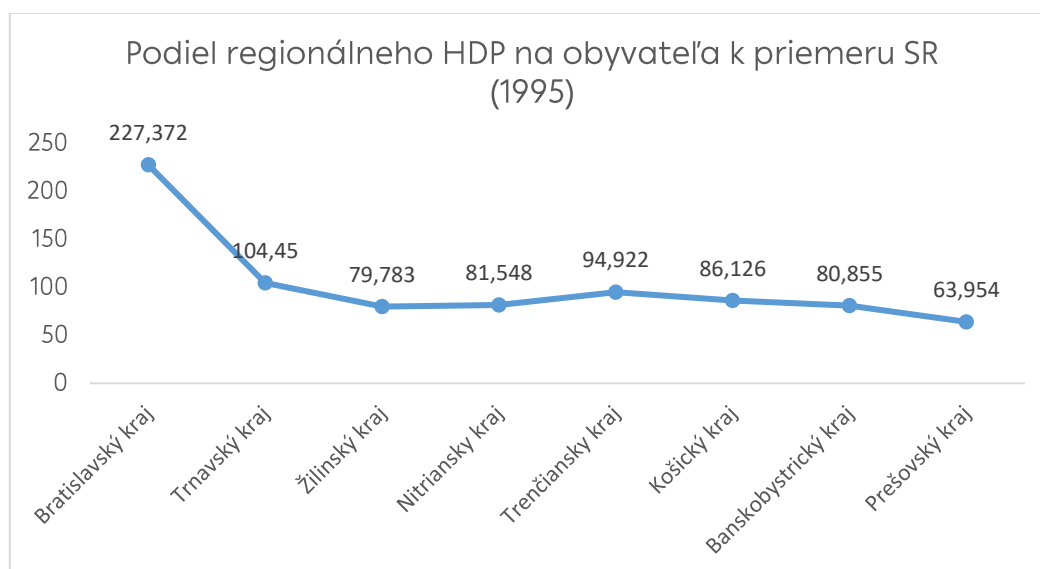
Hospodársky rozvoj

Mesto Košice je významným ekonomickým centrom východného Slovenska. Je dôležitým ekonomickým centrom nie len pre obyvateľov Košíc, ale aj pre okolité obce. Ekonomický rozvoj miest je silno naviazaný na aktivity a smerovanie, ktoré určuje vedenie jednotlivých samospráv. Samotná samospráva ovplyvňuje ekonomické prostredie v meste alebo obci svojou politikou a stratégiami. Medzi dôležité politiky samospráv rozhodne patrí územný plán a program hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Ide o významné strategické dokumenty, ktoré významným spôsobom určujú rozvoj a motiváciu pre podnikateľské subjekty usadiť sa na danom území. Jednou z ďalších motivácií je daňová politika (napr. poplatok za rozvoj, daň z nehnuteľností a podobne), ktorá významne motivuje podnikateľské subjekty, ale aj samotných občanov zostať na území mesta alebo obce. V neposlednom rade je to ak aktivita samotnej samosprávy v prospech rozvoja mesta alebo obce, a to cez zapájanie sa do rozličných klastrov, podpora a spoluvytváranie inovačných klastrov a podobne.

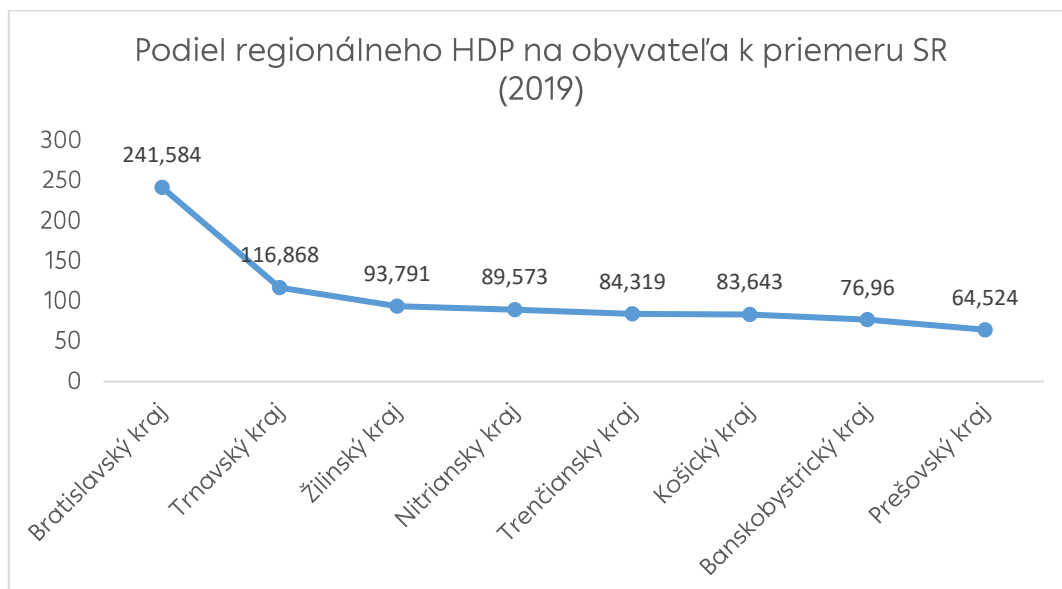
Mestá a obce by mali vnímať svojich socio-ekonomických partnerov (napr. súkromný sektor, tretí sektor) a obyvateľov ako partnerov na spoluprácu pri určovaní politik, ktoré ovplyvnia ich smerovanie. Jedným z ukážok ako môže samospráva prispieť a pomôcť v mimoriadnej situácii je práve koronakríza (napr. odpustenie daní pre zasiahnutých podnikateľov a podobne). V kompetenciách samospráv teda sú nástroje, ktoré môžu výrazne „nakopnúť“ ekonomické prostredie.

Hrubý domáci produkt

Základným ukazovateľom hospodárskeho rastu je hrubý domáci produkt (HDP). Pre porovnanie hospodárskeho rastu jednotlivých krajov sme použili regionálne HDP. Hodnoty regionálneho HDP na obyvateľa pre konkrétny región poukazujú na úroveň jeho tvorby v danom kraji. Najvyšší podiel tvorby regionálneho HDP na obyvateľa k priemeru SR tvorí Bratislavský kraj (242 %) a najnižší podiel Prešovský kraj (65 %). Poradie krajov v tvorbe regionálneho HDP na obyvateľa k priemeru SR sa za obdobia 1995 a 2019 pomerovo nezmenilo (Obr. 1, Obr. 2). Nasledujúce grafy zobrazujú podiel regionálneho HDP na obyvateľa k priemeru SR v roku 1995 (obr. 1) a v roku 2019.

Obr. 1 Regionálne HDP na obyvateľa 1995
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Obr. 2 Regionálne HDP na obyvateľa 2019
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Vývoj podielu hrubej pridanej hodnoty (HPH) v Košickom kraji za sledované obdobia poukazuje na najväčší pokles v odvetví priemyslu a finančných a poisťovacích služieb. Naopak najväčší nárast v odvetviach odborných, vedeckých a technických činností, v odvetví informácií a komunikácií a stavebníctve. V tabuľke 1 je zobrazený podiel hrubej pridanej hodnoty za jednotlivé odvetvia hospodárstva v percentách za roky 1995, 2010 a 2019.

Tab. 1 Podiel hrubej pridanej hodnoty za jednotlivé odvetvia v % (1995, 2010, 2019)

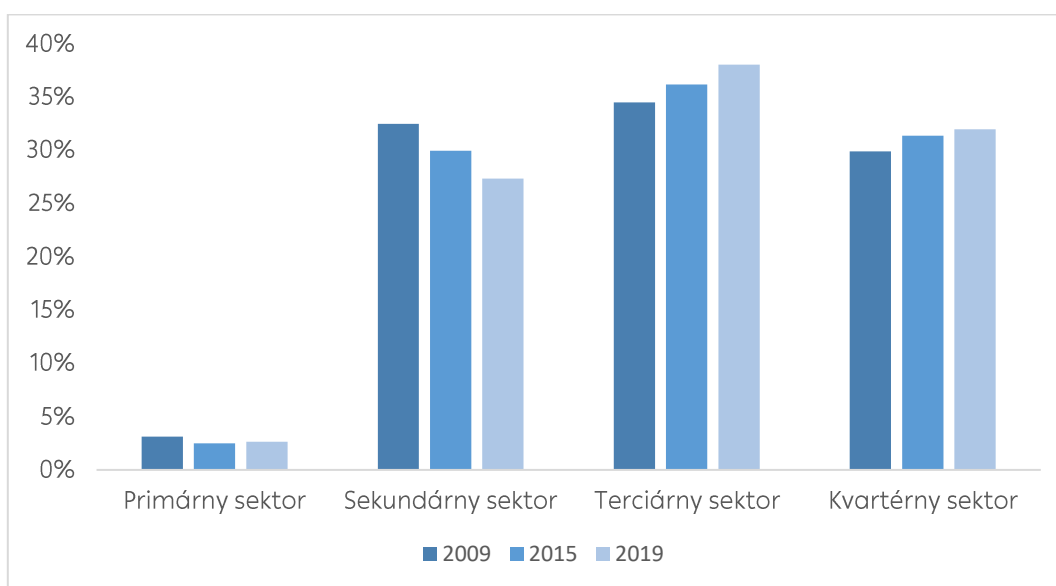
Odvetvie	1995	2010	2019	Zmena
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	2,5%	1,7%	2,9%	0,4%
Priemysel spolu	27,6%	27,4%	24,6%	-3,0%
Stavebníctvo	4,4%	8,8%	6,4%	2,1%
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motor. vozidiel a motocyklov; doprava a skladovanie; ubyt. a strav. služby	18,0%	18,6%	19,0%	1,0%
Informácie a komunikácia	3,7%	6,2%	7,1%	3,4%
Finančné a poisťovacie činnosti	4,2%	2,0%	1,4%	-2,7%
Činnosti v oblasti nehnuteľností	13,4%	8,9%	12,2%	-1,1%
Odborné, vedecké a technické činnosti; administratívne služby	4,8%	9,5%	9,7%	5,0%
Verejná správa, obrana, povin. sociál. zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc	20,1%	14,1%	13,7%	-6,4%
Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti	1,5%	2,7%	2,9%	1,4%

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Ekonomické sektory

Poznáme štyri základné ekonomické sektory, a to primárny sektor, sekundárny sektor, terciárny sektor a kvartérny sektor. Primárny sektor predstavuje prvotný sektor spracovania surovín, ide o odvetia ako poľnohospodárstvo, rybolov, ťažba dreva a podobne. Sekundárny sektor nadväzuje na primárny sektor, keďže ide o sektor výroby a priemyslu. Patrí sem odvetvie priemyslu a stavebníctvo. Terciárny sektor predstavuje sektor služieb. Posledným sektorom je kvartérny sektor (znalostný sektor). Do znalostného sektora patria oblasti vedy a výskum, školstvo, zdravotníctvo a podobne.

Vývoj štyroch ekonomických sektorov v Košickom kraji v posledných desiatich rokoch kopíruje celosvetový vývoj, To znamená, že rastie terciárny sektor (sektor služieb) a kvartérny sektor (sektor znalostí). Je viditeľný miery pokles v primárnom sektore a zároveň najväčší pokles v sekundárnom sektore. Nasledujúci graf zobrazuje vývoj štyroch základných sektorov na základe zamestnanosti v obdobiach 2009, 2015 a 2019.

Obr. 3 Vývoj jednotlivých sektorov v Košickom kraji
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Súčasná zamestnanosť v jednotlivých odvetviach ekonomiky v Košickom kraji v porovnaní s celkovou zamestnanosťou poukazuje na najväčší podiel zamestnaností v priemysle. Až 23,4 % zamestnaných pracuje v Košickom kraji v odvetví priemyslu. Nasledujúca tabuľka znázorňuje podiel zamestnaných v jednotlivých ekonomických činnostiach v Košickom kraji za rok 2019.

Tab. 2 Kompozícia zamestnanosti podľa ekonomickej činnosti v Košickom kraj (2019)

Ekonomická činnosť	2019
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	2,4%
Priemysel	23,4 %
Stavebníctvo	4,2%
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	12,3%
Doprava a skladovanie	8,3%
Ubytovacie a stravovacie služby	2,5%

Informácie a komunikácia	3,9%
Finančné a poisťovacie činnosti	0,8%
Činnosti v oblasti nehnuteľností	1,5%
Odborné, vedecké a technické činnosti	2,8%
Administratívne a podporné služby	4,5%
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	10,5%
Vzdelávanie	11,1%
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	8,8%
Umenie, zábava a rekreácia	1,6%
Ostatné činnosti	1,4%

Zdroj: vlastné spracovanie, Štatistický úrad, 2019

Koncentrácia a špecializácia odvetví

Lokalizačný kvocient vyjadruje rozmiestnenie zamestnanosti v jednotlivých odvetviach v kraji v porovnaní s celoslovenskou úrovňou zamestnanosti v určitom odvetví. Hodnoty nad 1 vyjadrujú nadpriemernú koncentráciu odvetvia v danom kraji, hodnoty pod úrovňou 1 podpriemernú úroveň koncentrácie vo vzťahu ku celoslovenskej úrovni zamestnanosti v danom kraji. Z analýzy vyplýva nasledovné:

- Bratislavský kraj je silno koncentrovaný v odvetví finančné a poisťovacie služby a informácie a komunikácie.
- Trnavský kraj je silno koncentrovaný v oblasti priemyselnej výroby, dodávky vody a ubytovacích a stravovacích službách.
- Trenčiansky kraj je silno koncentrovaný v oblasti ťažby a dobývania.
- Nitriansky kraj je silno koncertovaný v oblasti dodávky energií a poľnohospodárskej výrobe a rybolovu.
- Žilinský kraj je silno koncentrovaný v odvetví stavebníctva a dodávky vody.
- Banskobystrický kraj je silno koncentrovaný v odvetví ťažby a dobývania a poľnohospodárstva.
- Prešovský kraj je silno koncertovaný v odvetví poľnohospodárstva, rybolovu a lesníctva a stavebníctva.
- Košický kraj je silno koncentrovaná v oblasti informácií a komunikácií.

Nasledujúca tabuľka znázorňuje dosiahnuté hodnoty koncentrácie odvetví v jednotlivých krajoch Slovenska. Čím vyššia hodnota, tým vyššia koncentrácia daného odvetvia v kraji.

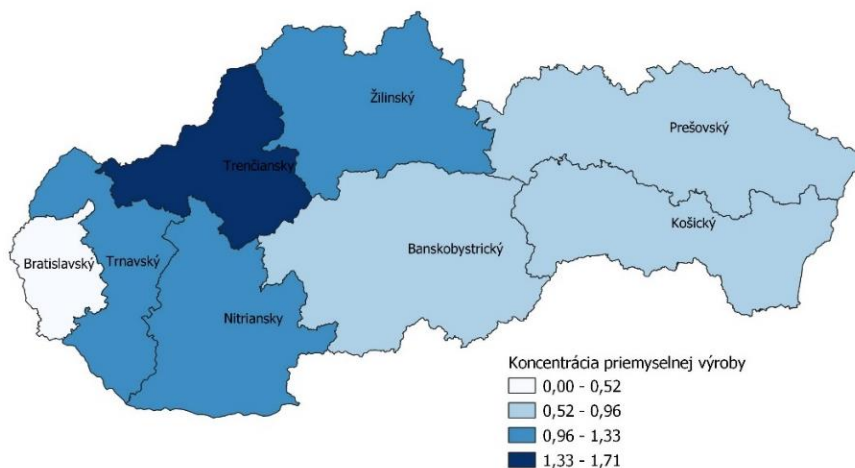
Tab. 3 Koncentrácia odvetví v jednotlivých krajoch Slovenska

Odvetvie	Bratislavský kraj	Trnavský kraj	Trenčiansky kraj	Nitriansky kraj	Žilinský kraj	Banskobystrický kraj	Prešovský kraj	Košický kraj
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	0,25	1,20	0,96	1,63	1,03	1,56	1,38	0,96
Ťažba a dobývanie	0,46	0,38	4,19	0,12	0,74	1,81	0,55	0,59
Priemyselná výroba	0,52	1,33	1,71	1,18	1,15	0,94	0,96	0,85
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	0,72	1,16	0,67	1,88	1,22	0,74	0,79	1,10

Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	0,52	1,32	0,98	1,09	1,24	1,34	1,09	1,07
Stavebníctvo	0,90	0,97	0,80	0,85	1,27	1,06	1,35	0,91
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1,19	0,88	0,91	0,87	1,06	0,97	0,95	0,92
Doprava a skladovanie	1,11	1,19	0,70	1,19	0,81	0,99	0,72	1,17
Ubytovacie a stravovacie služby	1,27	1,31	0,49	0,77	0,85	0,71	1,14	1,14
Informácie a komunikácia	2,37	0,12	0,33	0,39	0,89	0,50	0,14	1,38
Finančné a poisťovacie činnosti	2,79	0,37	0,29	0,40	0,38	0,58	0,53	0,45
Činnosti v oblasti nehnuteľností	1,21	0,97	0,61	0,95	1,20	0,61	0,98	1,12
Odborné, vedecké a technické činnosti	2,26	0,60	0,58	0,81	0,61	0,41	0,51	0,61
Administratívne a podporné služby	1,44	0,98	0,80	1,11	0,63	0,50	0,91	1,07
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	0,94	0,86	0,78	0,90	0,78	1,44	1,24	1,15
Vzdelávanie	0,70	0,95	0,85	0,94	1,14	1,26	1,34	1,19
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	0,78	0,86	0,84	1,01	1,12	1,19	1,23	1,21
Umenie, zábava a rekreácia	1,36	0,87	0,76	0,73	0,94	1,05	0,85	1,00
Ostatné činnosti	1,39	0,64	0,24	0,96	0,74	1,08	1,13	1,28

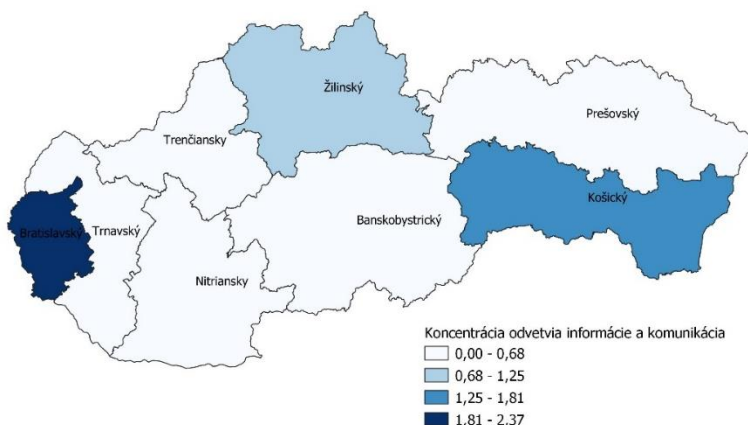
Zdroj: vlastné spracovanie

Nasledujúce mapy zobrazujú vybrané odvetvia a ich koncentráciu v daných krajoch na základe počtu zamestnaných v odvetví. Na porovnanie jednotlivých regiónov sme vybrali tri základné odvetvia, a to odvetvie priemyselnej výroby, odvetvie informácií a komunikácií a odvetvie finančných a poisťovacích služieb. Koncentrácia priemyselnej výroby je najsilnejšia v oblastiach západného Slovenska, kde je etablovaný automobilový priemysel (obr.4).

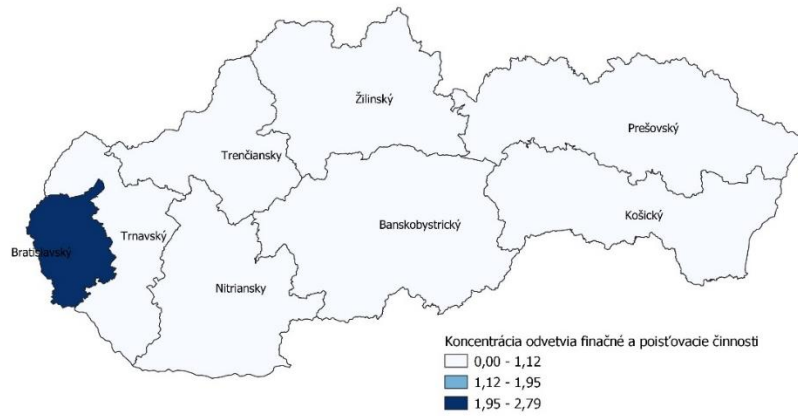
Obr. 4 Koncentrácia priemyselnej výroby
Zdroj: vlastné spracovanie

Koncentrácia odvetvia informácií a komunikácií je násilnejšia v Bratislavskom a Košickom kraji aj z dôvodu dvoch najväčších miest na Slovensku (obr.5).

Obr. 5 Koncentrácia odvetvia informácie a komunikácie
Zdroj: vlastné spracovanie

Koncentrácia odvetvia finančné a poisťovacie činnosti je Bratislavskom kraji, kde Bratislava je hlavným mestom a zároveň aj centrom týchto služieb (obr. 6). Najmä vďaka hlavnému mestu, ktoré je centrom všetkých dôležitým národných aj medzinárodných finančných inštitúcií.

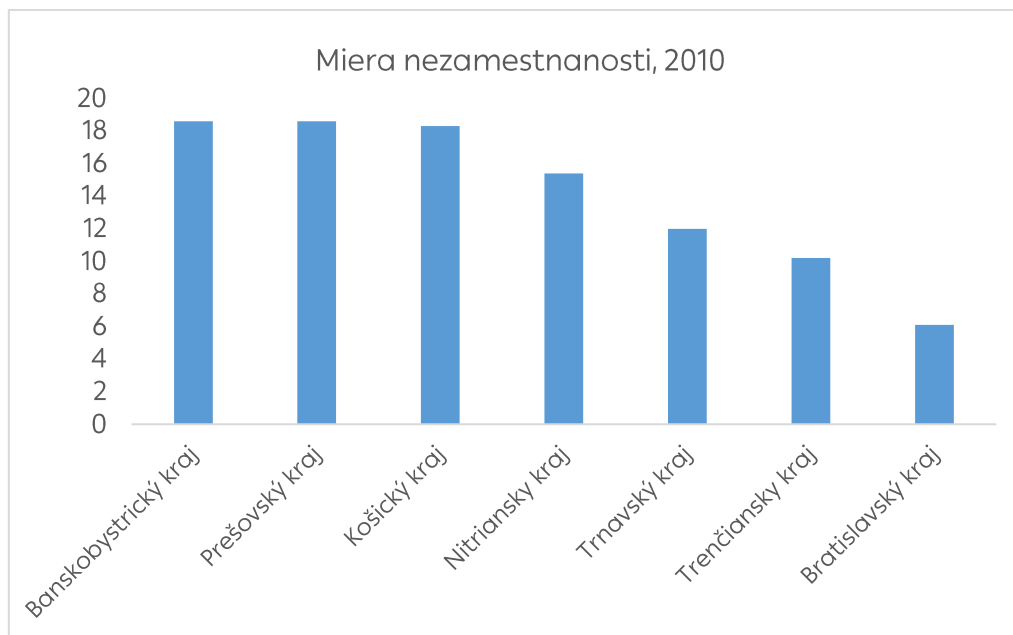

Obr. 6 Koncentrácia odvetvia finančné a poisťovacie činnosti
Zdroj: vlastné spracovanie

Pracovný trh

Nezamestnanosť

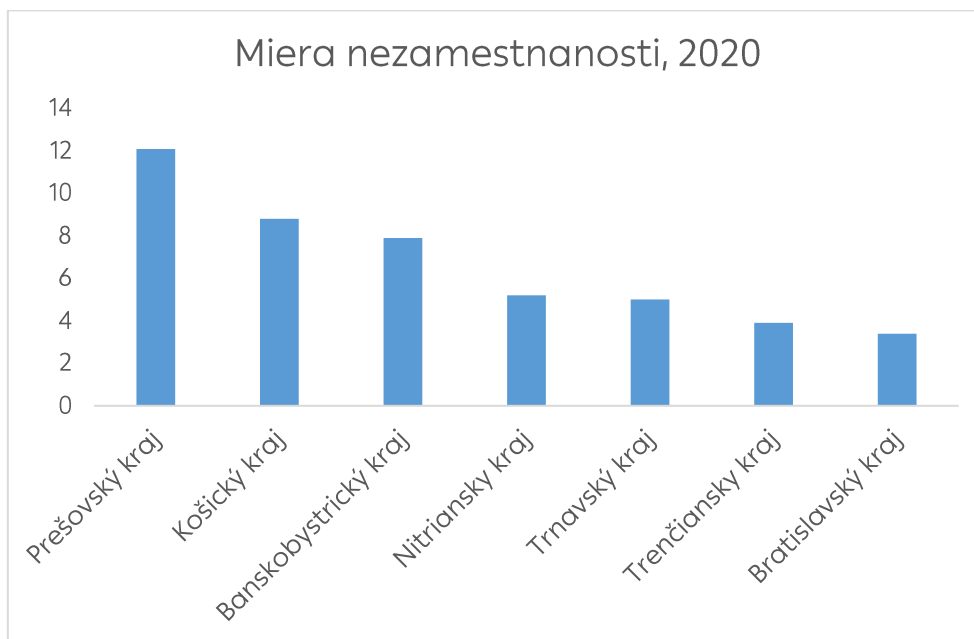
Miera zamestnanosti sa na Slovensku v priebehu 10 rokov znižovala. Z pohľadu regionálnej úrovne bola najnižšia miera nezamestnanosti vždy smerom na západ. V roku 2010 medzi tri kraje s najvyššou mierou nezamestnanosti patril Banskobystrický kraj, Prešovský kraj a Košický kraj. Nasledujúci obrázok znázorňuje mieru nezamestnanosti v jednotlivých krajoch Slovenska v roku 2010.

Obr. 7 Miera nezamestnanosti pre kraje
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

V súčasnosti sa miera nezamestnanosti na celom Slovensku znížila a aj regionálne sa hodnoty dostali na úroveň 12 %. V súčasnosti (rok 2020) medzi tri regióny s najvyššou mierou nezamestnanosti patria Prešovský kraj, Košický kraj a Banskobystrický kraj. Bratislavský kraj dosahuje najnižšiu mieru nezamestnanosti. Nasledujúci obrázok znázorňuje mieru nezamestnanosti v jednotlivých krajoch Slovenska za rok 2020.

Košický kraj teda v roku 2010 nadobúdal 18,3 % mieru nezamestnanosti a v roku 2020 je tomu 8,8 %. Avšak sa Košický kraj zaradzuje medzi kraje s druhou najvyššou mierou nezamestnanosti na Slovensku.

Obr. 8 Miera nezamestnanosti pre kraje
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Pre bližšie porovnanie vývoja miery zamestnanosti sa pozrieme na jednotlivé okresy Košíc. Pre jednotlivé okresy sa miera nezamestnanosti v priebehu rokov znížila.. V roku 2010 bola najnižšia miera nezamestnanosti v okrese Košice I, v roku 2020 je najnižšia miera nezamestnanosti v okrese Košice III. Naopak najvyššiu mieru nezamestnanosti v roku 2010 dosahoval okres Košice II a v roku 2020 je to taktiež ten istý okres. Najvyšší pokles miery je však v okrese Košice – okolie, kde z 21, 27 % v roku 2010 klesla na 12, 26 % v roku 2020. Nasledujúca tabuľka znázorňuje mieru nezamestnanosti v rokoch 2010-2020 pre okresy Košice I.-IV. a okres Košice-okolie.

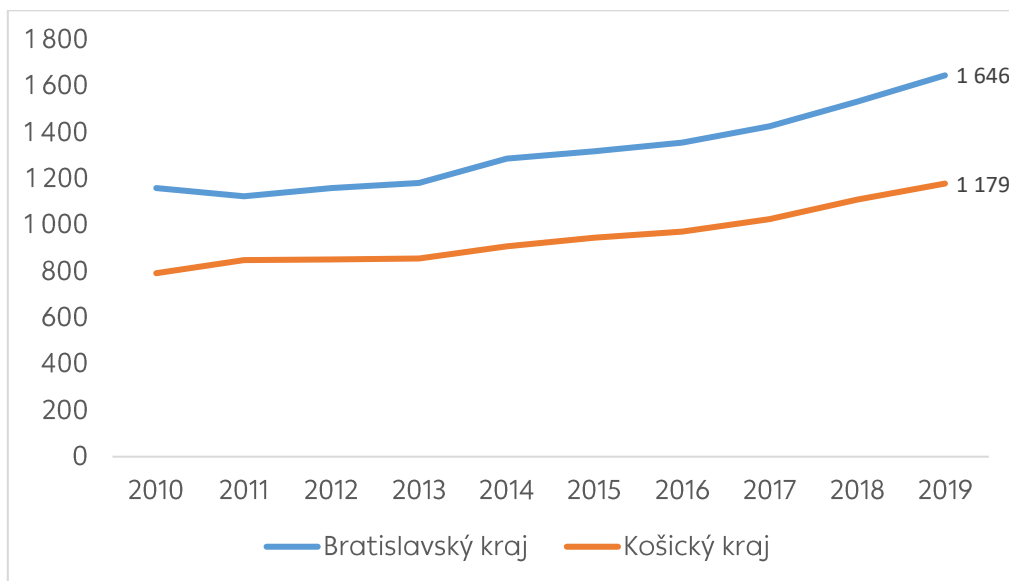
Tab. 4 Vývoj miery nezamestnanosti (v %)

Okres	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Košice I	8,07	9,83	11,27	11,47	9,81	8,65	7,4	5,39	4,11	4,01	6,04
Košice II	9,27	10,79	10,97	10,35	9,39	8,65	7,31	5,53	4,27	4,51	6,72
Košice III	8,59	10,09	10,17	10,34	8,56	6,97	5,52	3,87	3,13	2,88	4,49
Košice IV	7,82	9,38	9,58	10,28	9,37	7,57	6,37	4,51	3,38	3,14	5,43
Košice - okolie	21,27	22,86	24,6	19,49	19,2	17,66	15,48	12,12	9,72	9,33	12,26

Zdroj: UPSVAR, vlastné spracovanie

Mzdy

Jedným z dôležitých ekonomických ukazovateľov pre kvalitu života je mzda. Na Slovensku existujú veľké regionálne rozdiely, ktoré zobrazuje aj úroveň priemernej mesačnej mzdy pre Košický a Bratislavský kraj. Regionálne rozdiely medzi západom a východom sa v priebehu 10 rokov nezmenili a trend pokračuje aj v súčasnosti. Nasledujúci graf zobrazuje vývoj priemernej nominálnej mesačnej mzdy v Bratislavskom a Košickom kraji v rozpätí rokov 2010 až 2019.

Obr. 9 Priemerná nominálna mesačná mzda pre Košický a Bratislavský kraj
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Ak sa na rozdiely v mzdách pozrieme z pohľadu pohlavia (muž, žena) ide taktiež o veľké rozdiely nie len z pohľadu krajov, ale aj v rámci jedného kraja. Rozdiely v priemerných nominálnych mesačných mzdách pre mužov a ženy sú najvyššie na západe krajiny. Kým muž v Bratislavskom kraji zarobí 1 853 Eur, tak žena o 430 Eur menej. Najmenší rozdiel v platoch pre mužov a ženy majú v Prešovskom kraji a Banskobystrickom kraji. V Košickom kraji je rozdiel medzi mesačnou nominálnou mzdou 225 Eur medzi pohlaviami (tab. 5).

Tab. 5 Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (Eur)

	Spolu	Muži	Ženy	Rozdiel
Bratislavský kraj	1 646	1 852	1 422	430
Trnavský kraj	1 204	1 335	1 051	284
Trenčiansky kraj	1 186	1 337	1 019	318
Nitriansky kraj	1 126	1 225	1 014	211
Žilinský kraj	1 180	1 329	1 021	308
Banskobystrický kraj	1 113	1 192	1 035	157
Prešovský kraj	1 025	1 087	962	125
Košický kraj	1 179	1 282	1 057	225

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Rozdiel v priemerných mesačných mzdách v jednotlivých odvetviach takisto poukazuje na regionálne rozdiely na Slovensku. V odvetví priemyslu je priemerný mesačná mzda na Slovensku 1319 Eur, kým v Košickom kraji je to hodnoty pod priemerom Slovenska, a to 1288 Eur. V odvetví stavebníctva je priemerná mesačná mzda v Košickom kraji 1157 Eur, čo je o niečo málo viac ako celoslovenský priemer 1125 Eur. Najväčšie rozdiely v priemerných nominálnych mzdách sú však viditeľné v odvetví informácie a komunikácia a finančné a poisťovacie činnosti. V odvetví informácie a komunikácia je priemerná mesačná nominálna mzda na Slovensku 2157 Eur, ale v Košickom kraji je to iba 1793 Eur, čo je o 723 Eur menej ako v Bratislavskom kraji. V odvetví finančné a poisťovacie služby a činnosti je priemerná mesačná nominálna

mzda na Slovensku 1970 Eur, ale v Košickom kraji je to iba 1487 Eur, čo je o 717 Eur menej ako v Bratislavskom kraji (tab. 6).

Tab. 6 Priemerná mesačná nominálna mzda vo vybranom odvetví priemyslu (2020)

	Priemysel	Stavebníctvo	Informácie a komunikácia	Finančné a poisťovacie činnosti
Bratislavský kraj	1 871	1 435	2 518	2 204
Trnavský kraj	1 360	1 071	1 150	1 498
Trenčiansky kraj	1 282	1 115	1 547	1 533
Nitriansky kraj	1 227	970	1 323	1 447
Žilinský kraj	1 295	1 142	1 734	1 535
Banskobystrický kraj	1 127	951	1 649	1 522
Prešovský kraj	1 005	862	1 588	1 379
Košický kraj	1 288	1 157	1 793	1 487
Slovenská republika	1 319	1125	2 157	1 970

Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

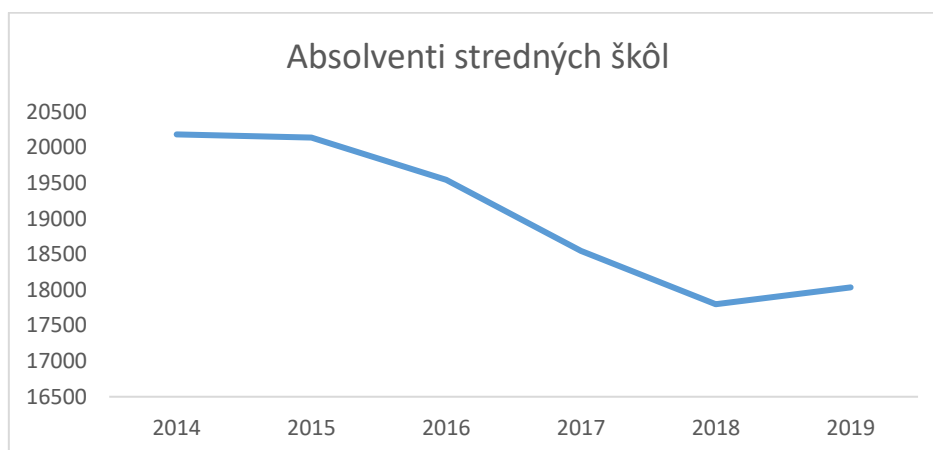
Dostupná pracovná sila

Dostupnú kvalifikovanú pracovnú silu v každom regióne tvoria absolventi stredných alebo vysokých škôl. V súvislosti s tým je potrebné, aby vznikali také odbory a zamerania, ktoré trh v práci v danom regióne potrebuje. Vytvára to nie len lepší ekosystém pre budovanie podnikateľského prostredia, ale priamo zvyšuje aj atraktivitu pre mladých ľudí zostať v danom regióne. Nasledujúci graf znázorňuje vývoj počtu absolventov v Košickom kraji za obdobie 2014 až 2019. Od roku 2014 počet absolventov v Košickom kraji klesá. Počet absolventov so slovenským občianstvom za dané obdobie kleslo o 39 %. Tento výpadok absolventov sa z časti kompenzuje nárastom zahraničných študentov (alebo teda študentov bez slovenského občianstva).

Obr. 10 Počet absolventov vysokých škôl
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Vývoj počtu absolventov stredných škôl má podobný trend klesania, ako je to aj u absolventov vysokých škôl. Od roku 2014 klesol počet absolventov stredných škôl približne o 10,5 %.

Obr. 11 Počet absolventov stredných škôl
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Absolventi podľa potrieb trhu práce

Počet absolventov daného regiónu by mal ideálne reflektovať potreby trhu práce, avšak nie je tomu tak. V každom regióne existuje určitý počet odborov s nedostatočným počtom absolventov. Ide o odbory hutník operátor, autoopravár – lakovník, mäsiar – lahôdkar a zdravotnícky laborant (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu, 2020). S týmito štatistika následne súvisí aj vývoj zamestnanosti, teda zoznam zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily. Sledujú sa odvetvia zamestnania, kde je miera evidovanej zamestnanosti nižšia ako 5 %. Nedostatkom pracovnej sily sa nachádza v nasledujúcich profesiách v Košickom kraji (Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, 2021):

- všeobecný lekár pre dospelých,
- ortopéd,
- dispečer, výpravca v železničnej doprave,
- zdravotná sestra,
- zdravotnícky asistent bez špecializácie,
- montér suchých stavieb,
- prevádzkový pracovník obsluhy a údržby vodovodnej siete,
- pekár,
- operátor vysokozdvížného vozíka,
- vodič kamiónu.

Ponuky na trhu práce

V súčasnosti na slovenskom trhu pracovných ponúk dominujú tri oblasti hospodárstva, a to informačné technológie; ekonomika financie a účtovníctvo a obchod. V týchto troch odvetviach ekonomiky je súčasne najviac pracovných ponúk (na základe portálu profesia.sk). Avšak v rámci krajov a miest je možné vidieť rozdiel v ponúkaných pracovných miestach. Pri porovnaní dvoch najväčších miest Slovenska (Bratislava, Košice) v počte pracovných ponúk dominuje oblasť informačných technológií a ďalším spoločným menovateľom je oblasť obchodu. V hlavnom meste Slovenska teda dominujú okrem oblastí ako informačné technológie; ekonomika, financie a účtovníctvo a obchod aj manažment, práca v administratívne a v oblasti bankovníctva. Dominancia spomínaných oblastí je priamo naviazaná na sídlo medzinárodných spoločností primárne v hlavnom meste. Nasledujúca tabuľka zobrazuje odvetvia s najväčším počtom pracovných ponúk v uvedených mestách (tab. 7).

Tab. 7 TOP 6 oblastí pracovných ponúk

Bratislava	Košice	Košice+30km	Prešov
Informačné technológie	Informačné technológie	Informačné technológie	Informačné technológie
Ekonomika, financie, účtovníctvo	Manažment	Obchod	Manažment
Obchod	Obchod	Manažment	Obchod
Manažment	Doprava, špedícia, logistika	Výroba	Výroba
Administratíva	Stavebníctvo a reality	Doprava, špedícia, logistika	Marketing, PR, reklama
Bankovníctvo	Výroba	Strojárstvo	Strojárstvo

Zdroj: profesia.sk, zdroj zo dňa 29.3.2021, vlastné spracovanie

Tabuľka 8 zobrazuje prvých šesť odvetví práce s najväčším počtom pracovných ponúk v ôsmich krajoch Slovenska. V štyroch krajoch (Bratislavský kraj, Žilinský kraj, Košický kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj) dominuje na prvom mieste odvetvie informačných technológií. V Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji dominujú pozície v odvetví výroby, ide o oblasti s výskytom automobilového priemyslu.

Tab. 8 TOP 6 oblastí pracovných ponúk podľa jednotlivých krajov

Kraj	6 vybraných pracovných oblastí, podľa početnosti pracovných ponúk					
Bratislavský kraj	Informačné technológie	Ekonomika, financie, účtovníctvo	Obchod	Manažment	Administratíva	Doprava, špedícia, logistika
Nitriansky kraj	Výroba	Doprava, špedícia, logistika	Informačné technológie	Obchod	Manažment	Elektrotechnika a energetika
Žilinský kraj	Informačné technológie	Výroba	Obchod	Manažment	Strojárstvo	Elektrotechnika a energetika
Trenčiansky kraj	Výroba	Obchod	Informačné technológie	Manažment	Doprava, špedícia, logistika	Strojárstvo
Trnavský kraj	Výroba	Obchod	Informačné technológie	Doprava, špedícia, logistika	Manažment	Stavebníctvo a reality
Košický kraj	Informačné technológie	Obchod	Manažment	Doprava, špedícia, logistika	Výroba	Ekonomika, financie, účtovníctvo
Banskobystrický kraj	Informačné technológie	Obchod	Manažment	Výroba	Doprava, špedícia, logistika	Strojárstvo
Prešovský kraj	Informačné technológie	Obchod	Manažment	Výroba	Doprava, špedícia, logistika	Strojárstvo

Zdroj: profesia.sk, zdroj zo dňa 29.3.2021, vlastné spracovanie

Podnikateľské prostredie

Podniky podľa ekonomických činností

Celkový počet podnikov v priebehu desiatich rokov v okresoch Košice I.-IV. zvyšoval, ide o nárast 6 634 podnikov. V okrese Košice – okolie sa počet podnikov dramaticky nezvýšil, ide o navýšenie 1 546 podnikov. Nasledujúci obrázok zobrazuje vývoj počtu podnikov v okresoch Košice I.-IV. a Košice – okolie.

Obr. 12 Vývoj počtu podnikov v okresoch
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Transformácia ekonomiky sa prejavuje aj v počte vznikajúcich podnikov podľa ekonomickej činnosti. Na základe uvedených zmien je možné pozorovať, že najväčší nárast je práve v terciárnom a kvartérnom odvetví. Priemyselná výroba však takisto v Košiciach nestráca svoje postavenie a v rozpätí rokov 2010-2019 sa počet podnikov v Košiciach zvýšil o 774 (Tab. 9).

Tab. 9 Vývoj počtu podnikov podľa ekonomickej činnosti (okres Košice I-IV)

Košice I-IV	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmena (2010 vs 2019)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	69	71	73	81	95	113	124	121	129	159	90
Ťažba a dobývanie	16	16	15	10	9	9	9	13	11	11	-5
Priemyselná výroba	638	657	663	681	750	755	831	1 094	1 283	1 412	774
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	28	37	32	31	31	35	35	32	34	34	6
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby	63	66	72	79	81	83	91	97	106	115	52

odstraňovania odpadov												
Stavebníctvo	730	797	837	887	948	991	1 043	1 164	1 195	1 334	604	
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	3 539	3 725	3 934	4 203	4 468	3 786	4 224	3 653	3 521	3 501	-38	
Doprava a skladovanie	234	254	272	299	344	365	366	417	463	504	270	
Ubytovacie a stravovacie služby	337	360	412	448	496	500	541	539	585	658	321	
Informácie a komunikácia	392	424	460	509	541	589	619	690	750	822	430	
Finančné a poisťovacie činnosti	58	67	71	80	76	58	53	46	42	48	-10	
Činnosti v oblasti nehnuteľností	519	562	600	637	682	703	728	763	853	926	407	
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 180	1 331	1 427	1 550	1 664	1 764	1 882	2 047	2 236	2 426	1 246	
Administratívne a podporné služby	492	554	612	678	739	847	969	1 112	1 150	1 434	942	
Vzdelávanie	96	110	118	143	162	180	185	198	222	243	147	
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	354	379	404	425	443	480	479	476	480	491	137	
Umenie, zábava a rekreácia	116	121	131	148	164	163	172	201	208	233	117	
Ostatné činnosti	96	99	108	120	138	176	192	241	271	345	249	

Zdroj: Štatistický úrad SR

Tabuľka 11 zobrazuje počet podnikov v jednotlivých odvetviach v okrese Košice – okolie v rokoch 2010 až 2019 a ich nárast alebo pokles v porovnaní s rokom 2010. Pre Košice-okolie je trend podobný, ale najväčší počet podnikov vzrástol v sektore stavebníctva (o 230) a za ním nasleduje priemyselná výroba (o 185). Tieto hodnoty vo výraznej miere reflektuje aj ponuka pracovných miest na trhu práce.

Tab. 10 Vývoj počtu podnikov podľa ekonomickej činnosti (okres Košice-okolie)

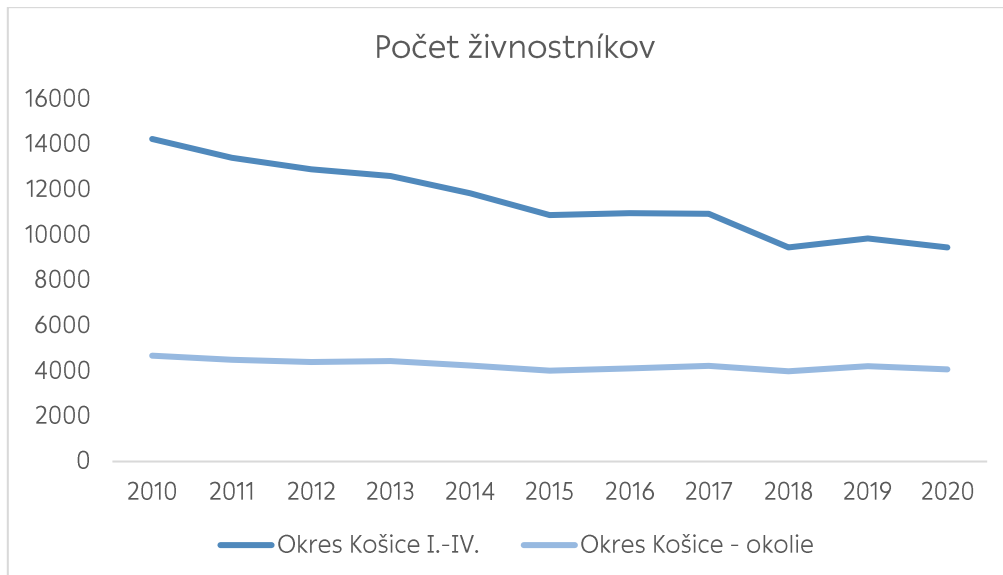
Košice okolie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmena (2010 vs 2019)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	125	126	135	140	184	156	157	191	200	212	87
Ťažba a dobývanie	3	2	3	4	4	4	4	4	3	4	1
Priemyselná výroba	141	146	154	165	176	182	191	239	290	326	185
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	5	5	5	5	6	6	6	6	5	5	0

Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	15	15	13	16	18	22	21	19	19	19	4
Stavebníctvo	87	107	118	129	143	181	198	243	288	317	230
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	400	432	479	535	572	495	548	482	483	479	79
Doprava a skladovanie	47	60	65	75	104	122	127	139	149	157	110
Ubytovacie a stravovacie služby	35	42	48	60	64	74	78	80	88	94	59
Informácie a komunikácia	27	29	37	42	47	43	51	64	86	90	63
Finančné a poisťovacie činnosti	4	5	3	4	4	6	5	6	4	7	3
Činnosti v oblasti nehnuteľností	35	41	47	49	54	49	46	50	49	53	18
Odborné, vedecké a technické činnosti	87	103	110	138	156	173	184	217	235	270	183
Administratívne a podporné služby	40	48	54	63	73	105	114	136	155	197	157
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vzdelávanie	3	5	9	13	13	20	19	24	25	28	25
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	22	23	28	29	33	38	40	43	45	44	22
Umenie, zábava a rekreácia	8	10	11	14	19	20	27	29	30	28	20
Ostatné činnosti	6	9	9	13	13	23	25	28	34	44	38

Zdroj: Štatistický úrad SR

Živnostníci podľa ekonomických činností

Počet živnostníkov sa v priebehu desiatich rokov v okrese Košice I.-IV. výraznejšie znižoval, pričom v okrese Košice – okolie je pokles nízky (pokles o 599). V okrese Košice I.-IV. klesol počet živnostníkov v sledovaných rokoch až o 4 786 živnostníkov. Nasledujúci graf zobrazuje vývoj počtu živnostníkov v okresoch Košíc v období 2010 – 2020.

Obr. 13 Vývoj počtu živnostníkov v okresoch
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Uvedený pokles počtu živnostníkov sa prejavuje aj pri jednotlivých ekonomických činnostiach v uvedených okresoch. Najväčší pokles v okrese Košice I.-IV. je zaznamenaný v sledovanom období v ekonomickom odvetví Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov. Najmenší pokles v odvetví informácie a komunikácie (tab. 11).

Tab. 11 Živnostníci podľa ekonomickej činnosti (okres Košice I.-IV.)

Ekonomická činnosť	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmena (2010 vs. 2019)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	112	113	111	105	100	96	93	97	87	92	82	-30
Priemysel spolu	1754	1601	1585	1541	1488	1382	1354	1312	1164	1200	1083	-671
Ťažba a dobývanie	248	228	212	196	187	174	177	181	148	141	134	-114
Priemyselná výroba	1458	1331	1338	1315	1271	1184	1156	1115	1005	1043	936	-522
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	32	26	22	19	18	14	12	10	7	11	9	-23
Stavebníctvo	1530	1409	1349	1366	1282	1169	1184	1135	1025	1059	941	-589
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	4346	4102	3924	3738	3459	2973	2910	2828	2231	2199	2144	-2202
Doprava a skladovanie	1619	1533	1428	1358	1183	1034	1042	1010	809	833	858	-761

Ubytovacie a stravovacie služby	436	406	394	369	334	330	334	328	258	265	252	-184
Informácie a komunikácia	565	547	523	500	475	473	487	506	475	569	558	-7
Finančné a poisťovacie činnosti	293	276	281	293	293	274	279	318	275	260	247	-46
Činnosti v oblasti nehnuteľností	164	147	143	145	149	138	149	145	124	120	119	-45
Odborné, vedecké a technické činnosti	1360	1279	1238	1240	1178	1141	1167	1215	1108	1180	1157	-203
Administratívne a podporné služby	782	771	738	743	716	720	766	813	774	851	865	83
Vzdelávanie	367	371	355	360	367	352	357	369	341	406	361	-6
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	90	87	91	93	94	99	103	105	101	97	84	-6
Umenie, zábava a rekreácia	97	83	85	82	77	75	76	83	80	101	77	-20
Ostatné činnosti	555	532	509	525	508	492	518	524	472	480	475	-80

Zdroj: Štatistický úrad SR

V okrese Košice – okolie je v uvedenom období najväčší pokles počtu živností v taktiež odvetví Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov. Najmenší pokles počtu živností je v odvetví vzdelávanie a zdravotná a sociálna pomoc (tab. 12).

Tab. 12 Živnostníci podľa ekonomickej činnosti (okres Košice – okolie)

Ekonomická činnosť	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmena (2010 vs. 2019)
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	251	250	241	246	230	221	222	213	193	194	195	-56
Priemysel spolu	808	731	718	768	777	788	783	779	750	808	748	-60
Ťažba a dobývanie	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	10	9
Priemyselná výroba	791	717	704	756	767	779	774	771	743	799	731	-60
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	16	14	14	12	10	9	9	7	6	9	7	-9
Stavebníctvo	980	943	908	921	885	836	850	906	900	999	947	-33
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1521	1479	1419	1391	1321	1131	1122	1068	935	913	831	-690
Doprava a skladovanie	204	210	210	199	118	125	130	151	144	162	213	9
Ubytovacie a stravovacie služby	129	122	120	114	121	117	107	105	89	93	84	-45
Informácie a komunikácia	67	61	69	76	76	77	85	100	99	136	146	79
Finančné a poisťovacie činnosti	52	61	60	53	52	44	49	63	55	48	32	-20
Činnosti v oblasti nehnuteľností	17	17	16	14	13	16	15	13	13	16	14	-3
Odborné, vedecké a technické činnosti	270	253	270	283	271	268	306	353	333	325	363	93
Administratívne a podporné služby	117	117	116	119	120	129	137	150	160	184	198	81
Vzdelávanie	36	36	34	34	33	35	34	39	38	40	35	-1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	4	7	3	3	6	9	7	8	5	4	3	-1
Umenie, zábava a rekreácia	20	15	14	15	17	19	25	20	21	22	16	-4
Ostatné činnosti	195	191	190	196	199	197	232	251	248	259	247	52

Zdroj: Štatistický úrad SR

Odvetvia na základe počtu podnikov

Nasledujúca tabuľka zobrazuje 10 odvetví s najväčším počtom podnikov v okrese Košice I. –IV. a pre okres Košice – okolie (2021). Rozdiely v počte podnikov reflektujú ekonomické zameranie jednotlivých okresov. Služby, maloobchod a stavebníctvo dominujú v Košickom kraji. Rozdiel je vidieť vo vysokom počte podnikov v odvetví poľnohospodárstva a lesníctva a doprave a logistike v okrese Košice – okolie.

Tab. 13 10 odvetví s najväčším počtom podnikov

Košice I-IV		Košice - Okolie	
Odvetvie	Počet podnikov	Odvetvie	Počet podnikov
Služby	4562	Služby	1075
Maloobchod	3048	Stavebníctvo	526
Stavebníctvo	2582	Maloobchod	466
Cestovný ruch a gastro	2467	Cestovný ruch a gastro	452
Veľkoobchod	2020	Poľnohospodárstvo a lesníctvo	328
Nehnuteľnosti	2012	Veľkoobchod	254
Právo, poradenstvo a účtovníctvo	1703	Nehnuteľnosti	246
Sprostredkovanie	1655	Doprava a logistika	207
Zdravotníctvo	1511	Sprostredkovanie	184
Informačné technológie	1098	Právo, poradenstvo a účtovníctvo	164

Zdroj: Finstat, 2021

Tabuľka 14 zobrazuje 10 podnikov s najväčšími tržbami v okresoch Košíc a okolia, taktiež s priradením prislúchajúcim odvetvím. Okresom Košice I.-IV. ide najmä o podniky s odvetvia energie a ťažba a v okrese Košice – okolie sú to najmä podniky s odvetvia automobilového priemyslu.

Tab. 14 Podniky s najväčšími tržbami (okres Košice I-IV, okres Košice – okolie)

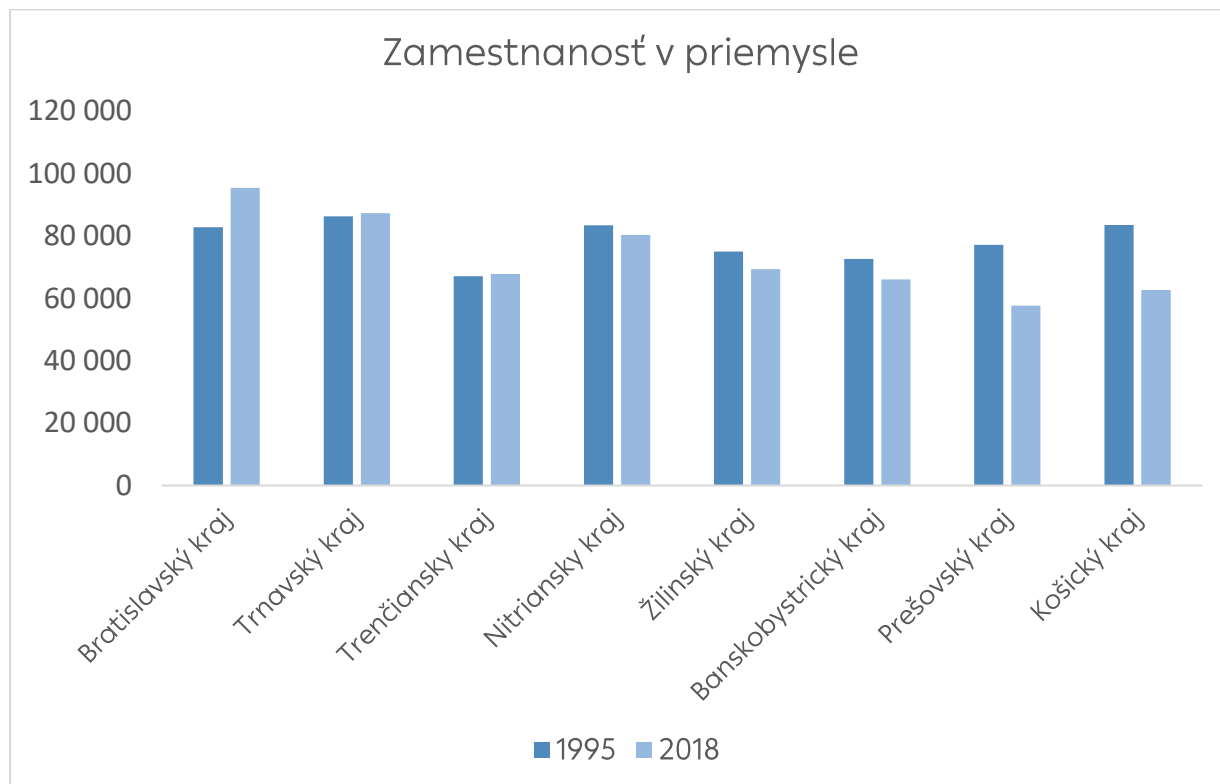
Podnik	Odvetvie	Okres
U. S. Steel Košice, s.r.o.	Kovovýroba a hutníctvo	Košice II
C.L.T.W. Finance s.r.o.	Právo, poradenstvo a účtovníctvo	Košice I
Východoslovenská energetika a.s.	Energie a ťažba	Košice I
Východoslovenská distribučná, a.s.	Energie a ťažba	Košice I
LABAŠ s.r.o.	Veľkoobchod	Košice I
Ferroenergy s.r.o.	Energie a ťažba	Košice II
PIKARO TRADING, SE	Veľkoobchod	Košice II
Deutsche Telekom Systems Solutions Slovakia s.r.o.	Informačné technológie	Košice I
Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s.	Energie a ťažba	Košice I
EUROVIA SK, a.s.	Stavebníctvo	Košice IV
Tepláreň Košice, a. s. v skratke TEKO, a. s.	Energie a ťažba	Košice I
Podnik	Odvetvie	Obec
Marelli Kechnec Slovakia s.r.o.	Automobilový priemysel	Kechnec
GETRAG FORD Transmissions Slovakia, s.r.o. v likvidácii	Automobilový priemysel	Kechnec
CROWN Bevcan Slovakia s. r. o.	Kovovýroba a hutníctvo	Kechnec
Marelli PWT Kechnec Slovakia s. r. o.	Automobilový priemysel	Kechnec

Crown Commercial Slovakia s.r.o.	Veľkoobchod	Kechnec
TAJBA, a.s.	Veľkoobchod	Čaňa
SWEP Slovakia s.r.o.	Strojárstvo	Seňa
IEE Sensing Slovakia s.r.o.	Automobilový priemysel	Veľká Ida
Východoslovenské stavebné hmoty, a.s.	Stavebníctvo	Turňa nad Bodvou
Magna PT s.r.o.	Automobilový priemysel	Kechnec

Zdroj: Finstat, 2021

Odvetvie priemyslu

Priemysel v Košickom kraji zaznamenal za posledných 10 rokov najväčší pokles v počte zamestnancov (pokles o 20 844 zamestnancov), čo sa takisto sa to prejavilo aj v Prešovskom kraji. Naopak situácia je odlišná pre západ krajiny, kde v Bratislavskom kraji došlo nárastu počtu zamestnancov v priemysle, a to v 12 625 zamestnancov. Nasledujúci obrázok zobrazuje počet zamestnaných v odvetví priemyslu v rokoch 1995 a 2018 v ôsmich krajoch Slovenska.

Obr. 14 Zamestnanosť v priemysle
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Kým počet zamestnancov v priemysle v Košickom kraji klesá ostatné sledované parametre hospodárskeho rozvoja rastu (tržby, produktivita práce a priemerná nominálna mzda). Tabuľka 15 zobrazuje vývoj tržieb, produktivitu práca a priemernú nominálnu mesačnú mzdu v odvetví priemyslu v rokoch 2008, 2013 a 2019.

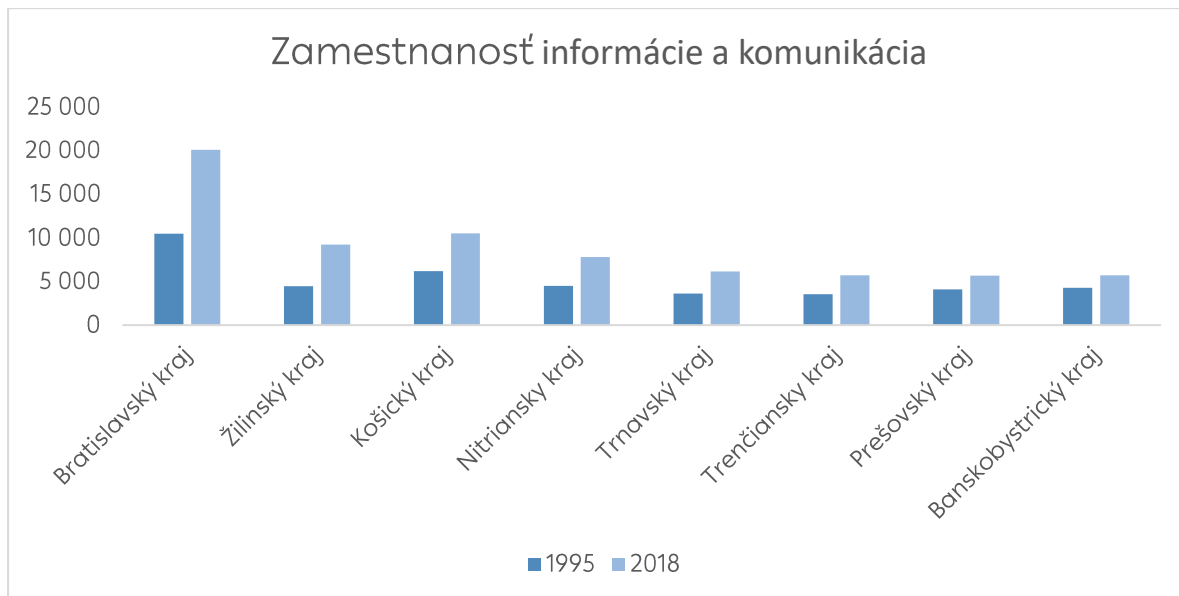
Tab. 15 Štatistika priemyslu v Košickom kraji

	2008	2013	2019
Tržby za vlastné výkony a tovar (tis. Eur, bežné ceny)	7 767 389	7 034 080	7 897 924
Produktivita práce z tržieb za vlastné výkony a tovar (Eur)	116 943	126 940	134 065
Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanej osoby (Eur)	783	877	1 104

Zdroj: Štatistický úrad SR

Odvetvie informácií a komunikácie

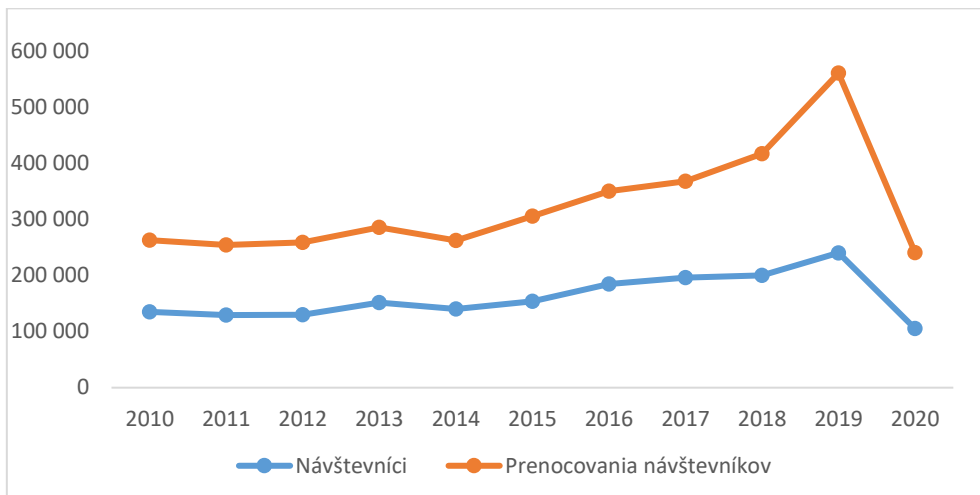
Nárast zamestnanosti v odvetví informácií a komunikácií je viditeľný v každom kraji. Najväčší nárast zamestnanosti je najväčší v troch krajoch – Bratislavský kraj, Žilinský kraj a Košický kraj. V bratislavskom kraji ide o najväčší nárast až 9 644 zamestnancov. Obrázok 15 zobrazuje počet zamestnaných v odvetví informácie a komunikácie za obdobie 1995 a 2018 v ôsmich krajoch Slovenska.

Obr. 15 Zamestnanosť v odvetví informácie a komunikácie
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Odvetvie cestovného ruchu

Vývoj cestovného ruchu je dôležitým ukazovateľom ekonomického rozvoja a atraktivita mesta alebo regiónu pre domáci alebo zahraničný turizmus. Z dát návštevnosti Košíc je zrejme nárast počtu turistov od roku 2010 do roku 2019. Návštevnosť v Košiciach od roku 2013 (285 736 prenocovaní) rástla a v roku 2019 dosiahla svoj vrchol (560 580 prenocovaní). Takisto nastal vzostup ubytovacích zariadení kým v roku 2013 to bolo 68 a v roku 2019 už 110. Pandémia koronavírusu výrazne zasiahla tento sektor, čo sa odrazilo na návštevnosti a aj všetkých ostatných finančných parametroch. Obrázok 14 zobrazuje počet návštevníkov a prenocovaní v meste Košice od roku 2010 do roku 2020.

Obr. 16 Vývoj návštevnosti v meste Košice
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Silné a slabé stránky

Z prieskumu pre Visit Košice, ktorý sa zameriaval na pohľad na mesto Košice ako turistickú destináciu vyplývajú silné a slabé stránky mesta. Pohľad na slabé stránky mesta poukázal na nasledujúce problémy (Visit Košice, prieskum 2muse, 2020):

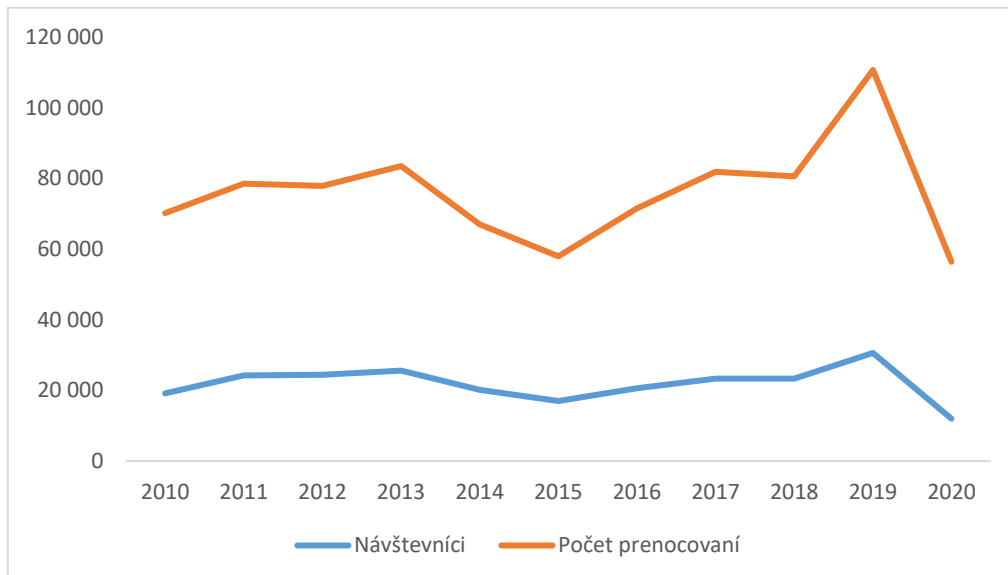
- Vzdialenosť mesta – Mesto Košice predstavuje veľmi vzdialený bod pre cestovanie. To znamená, že turistov môže odrádzať cestovať z väčšej diaľky za spoznávaním mesta.
- Mesto len ako medzizastávka – Mesto Košice je vnímané skôr ako destinácia pre medzi zastávku pred inou destináciou, to znamená, že je potrebné lepšie profilovať mesto ako miesto pre relax a možnosti oddychu. Mesto Košice by pre turistov malo lepšie definovať svoj potenciál ako miesta pre trávenie svojho voľného času, čo priamo súvisí aj so samotnými možnosťami v celom regióne.
- Program pre voľný čas – Respondenti v dotazníku uvádzali, že nedokážu priamo pomenovať aké možnosti mesto Košice ponúka na trávenie voľného času. Je preto potrebné budovať aj poznanie o širokých možnostiach kultúrneho a voľnočasového využitia v meste, ale aj v jeho regióne.

Takisto sa dotazník dopytoval aj na to, aké sú silné stránky mesta, čo sa respondentom na Košiciach páči a s čím si Košice asociujú. Z analýzy odpovedí vyplýva nasledujúce poznanie (Visit Košice, prieskum 2muse, 2020):

- Výnimočná mestská atmosféra – Mesto Košice oplýva historickým centrom a samotné prostredie vytvára u návštevníkov možnosti ;
- Finančne výhodná destinácia – Mesto Košice respondenti charakterizovala ako finančne dostupnú destináciu pre trávenie voľného času.
- Vhodná destinácia pre rodiny s deťmi.
- Vhodná „romantická destinácia“, to znamená dovolenka s partnerom/partnerkou.
- Ako preferovaná destinácia v letných mesiacoch.

Vývoj cestovného ruchu mesta sa priamo dotýka aj cestovného ruchu okolia, a teda nie je možné sa pozerať na cestovný ruch len priamočiaro.

Situácia v okrese Košice – okolie je značne podobná, hoci návštevnosť ani zďaleka nedosahuje hodnoty mesta Košice. V roku 2019 je vidieť v oboch prípadoch (mesto Košice a okres Košice – okolie) nárast návštevnosti. V oboch prípadoch zaznamenal rok 2020 výrazný pád v návštevnosti. Počet ubytovacích zariadení narástol z 36 (2013) na 39 (2019) v okrese Košice – okolie.

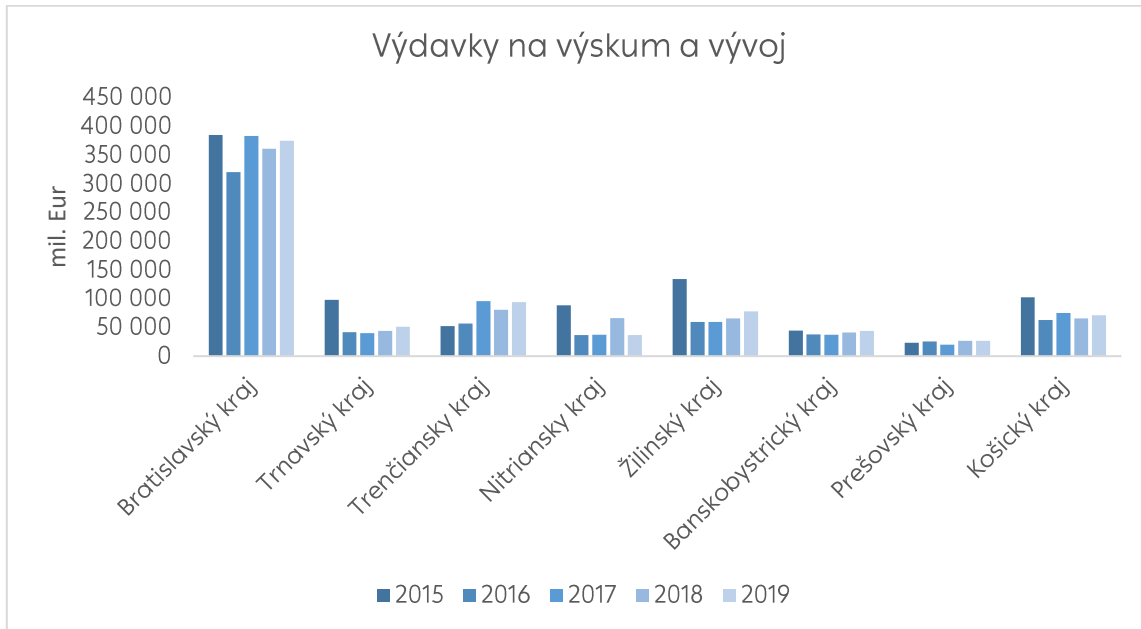

Obr. 17 Vývoj návštevnosti v okrese Košice – okolie
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Inovácie

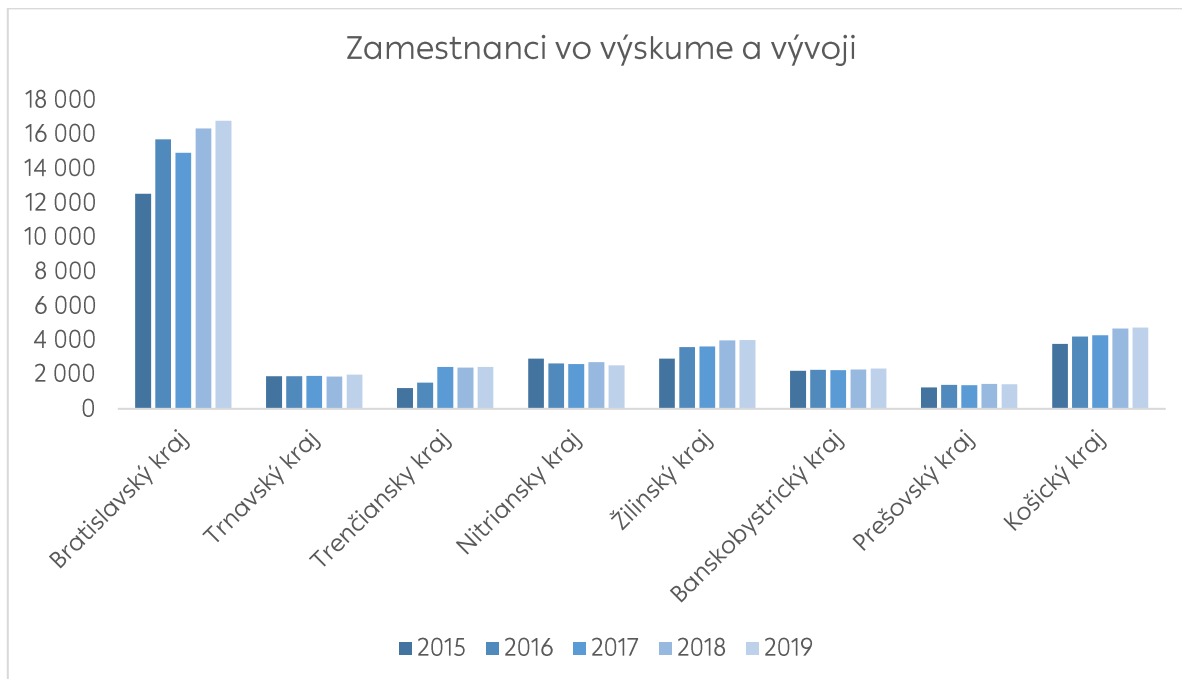
Výskum a vývoj v SR

Výdavky do výskum a vývoja sú dôležitým ukazovateľom tvorby inovácií do budúcnosti. Nasledujúci graf znázorňuje výšku výdavkov na výskum a vývoj v jednotlivých krajoch Slovenska od roku 2015 do roku 2019. Najvyššie výdavky na výskum a vývoj sú v Bratislavskom kraji. Najnižšie výdavky na výskum a vývoj má Prešovský kraj.

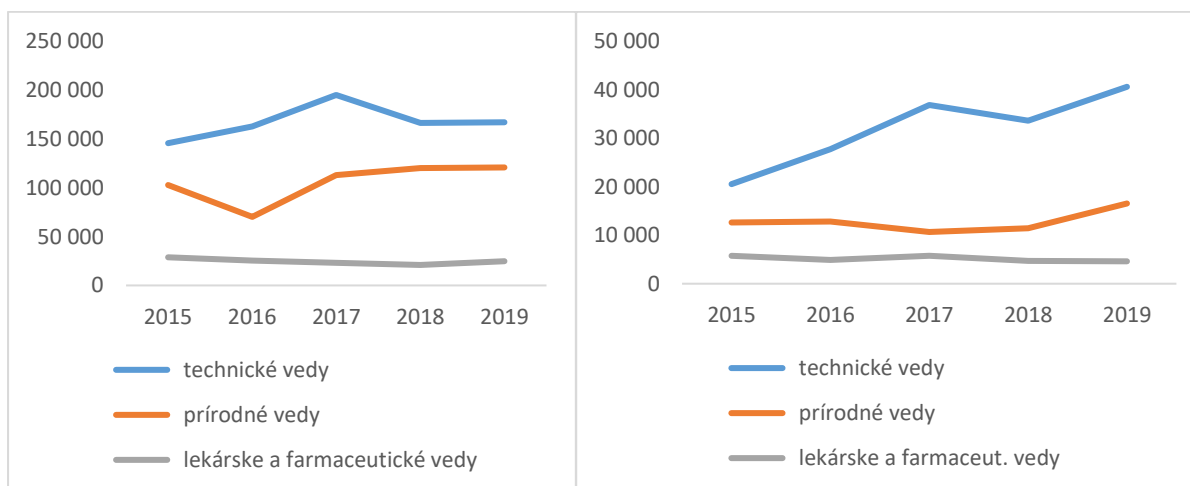
Obr. 18 Výdavky na výskum a vývoj
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Počet zamestnancov vo výskume a vývoji je takisto najvyššia v Bratislavskom kraji a má rastúci trend. V ostatných krajoch mierne rastie (Žilinský kraj, Košický kraj) alebo stagnuje (Trnavský kraj, Trenčiansky kraj, Banskobystrický kraj, Prešovský kraj).

Obr. 19 Zamestnanci vo výskume a vývoji
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

V rámci Slovenska majú tri vedné disciplíny najvyššie výdavky na výskum a vývoj, to technické vedy, prírodné vedy a lekárske a farmaceutické vedy. V rámci porovnanie výdavkom sme sa pozreli na výdavky v Bratislavskom a Košickom kraji. Je zrejme aj z predošlých grafov, že rozdiely medzi Bratislavským a Košickým krajom budú výrazné. Nasledujúce grafy znázorňujú výdavky na výskum a vývoj vo vybraných oblastiach (napravo Košický kraj). Kým Bratislavský kraj má jednak vyššie výdavky v jednotlivých oblastiach, ale v rámci sledovaného obdobia skôr stagnuje. V Košickom kraji je hlavne v technických vedách od roku 2015 prudší nárast výdavkov.

Obr. 20 Výdavky na výskum a vývoj vo vybraných odvetviach
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Zdroje financovania výskumu a vývoja

V nasledujúcom grafe je znázornený vývoj výdavkov z troch zdrojov (podnikateľské zdroje, štátne zdroje a zdroje z vysokých škôl) v Bratislavskom a Košickom kraji. V oboch prípadoch je štát najvyšším zdrojom financovania výskumu a vývoja. Avšak kým v prípade Bratislavského kraja boli zdroje z podnikateľského sektora v rokoch 2016-2017 vyššie ako zo štátneho, tak v Košickom kraji sú stále pod úrovňou štátnych zdrojov.

Obr. 21 Zdroje financovania výskumu a vývoja
Zdroj: Štatistický úrad SR, vlastné spracovanie

Ekosystém pre inovácie

Index inovačného potenciálu Slovenska (SIEA, 2019) zaradil Košický kraj až na piate miesto (z 8 krajov). Bratislavský kraj sa umiestnil na prvom mieste. V rámci indexu sa hodnotilo päť základných oblastí, a to ľudia a spolupráca, politika a financovanie, infraštruktúra, kultúra a konvencie a ekonomická výkonnosť. Z analýzy vyplýva, že firmy vnímajú podporu inovácií zo strany samosprávy za nedostatočnú. Index inovačného potenciálu pre Košický kraj na základe výsledkov analýzy definoval kľúčové silné stránky regionálneho ekosystému a príležitosti na budúci rozvoj. Medzi silné stránky Košického regiónu patrí silne zakotvená priemyselná tradícia a s tým súvisiaca aj kvalifikovaná pracovná sila, akademické prostredie a výskumné a vývojové centrá v Košiciach. Príležitosti pre Košický kraj sú hlavne rozvoj dopravnej siete (napr. cez železnicu), dobudovanie cestnej infraštruktúry, vyššia a otvorenejšia podpora inovácií zo strany samosprávy (Slovenská Inovačná a energetická agentúra, 2019). Hlavnými aktérmi inovačného ekosystému v Košiciach a Košickom kraji sú samospráva, univerzity a výskumné centra, klastre, podnikateľské subjekty a podporné organizácie a združenia.

Tab. 16 Hlavní aktéri pre inovácie a rozvoj

Samospráva	Mesto Košice Košický samosprávna kraj
Univerzity a výskumné centrá	Technická univerzita v Košiciach Univerzita Pavla Jozefa Šafárika Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach Slovenský akadémia vied Univerzitná nemocnica L. Pastera v Košiciach
Výskumné centrá a laboratória	Technikom - Univerzitná vedecký park Medipark Start-up centrum TUKE PROMATECH
Klastre	IT Valley BITERAP AT+R
Podnikateľské subjekty	Podnikateľské subjekty v meste Košice a v Košickom kraji
Iné podporné organizácie a združenia	Eastcubátor Krajská rozvojový agentúra Košického kraja Košická regionálna komora SOPK

Zdroje

Štatistický úrad

Profesia.sk

Finstat

Visit Košice, prieskum podpory turizmu a cestovného ruchu

Inovačný potenciál krajov SR [online]. ADAMOVSÝ, Peter, Artur BOBOVNICKÝ, František KOZMON, Marek MIŠUTKA a Michal MÜHL. Bratislava: Slovenská inovačná a energetická agentúra, 2019, 2019 [cit. 2021-7-11]. Dostupné z:

https://www.inovujme.sk/files/dokumenty-np-zivse/Inova%C4%8Dn%C3%BD%20potenci%C3%A1l%20krajov%20SR_DIGITAL.pdf

Prehľad nedostatkových profesií v okresoch s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti do 5%. UPSVAR [online]. [cit. 2021-7-11]. Dostupné z:

https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSZ/OISS/NEDOSTATKOVE_PROFESIE/I.stvrtrok_2021/Kosicky_samospravny_kraj.pdf

Zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce. MINEDU [online]. [cit. 2021-7-11]. Dostupné z:

<https://www.minedu.sk/data/att/15777.pdf>